

FriBit

Til: Kulturdepartementet
Kulturavdelingen

Interesseorganisasjonen FriBit
www.fribit.no

Interesseorganisasjonen Elektronisk Forpost Norge
www.efn.no

30/09-2011

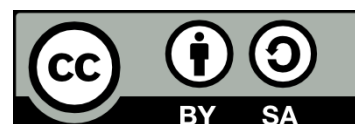
Høring - endringer i åndsverkloven - tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett

Dette er en felles besvarelse gjort av FriBit og EFN til høringsbrev av 19.05.2011.

OPPSUMMERING

FriBit og EFN stiller seg kritiske til hele lovendringen. Ny teknologi har kommet i konflikt med loven, og istedet for å stille åpne spørsmål om hvordan vi skal best stimulere til en ønsket kunnskaps- og kulturutvikling, har Kulturdepartementet konkludert med at det eneste som trengs er strengere håndheving. Vi er også sterkt kritiske til metodene som foreslås, hvor vi mener de kommer i konflikt med grunnleggende prinsipper om rettsvern og ytringsfrihet.

OPPSUMMERING.....	1
BAKGRUNN.....	2
HØRINGENS UTGANGSPUNKT.....	3
FORSLAG OM UMLEVERING AV ABONNEMENTSOPPLYSNINGER.....	4
FORSLAG OM SENSURERING AV NETTSTEDER.....	6
FORSLAG OM VARSELSBREV.....	8
KONKLUSJON.....	9
REFERANSER.....	9

BAKGRUNN

Den opprinnelige intensjonen til opphavsretten var å stimulere til kunnskaps- og kulturutvikling. Med utgangspunkt i at markedet ikke evner på egen hånd å tilføre samfunnet tilstrekkelig mengde åndsverk av ønsket karakter, subsidierer staten kunnskaps- og kulturproduksjonen gjennom en rekke forskjellige mekanismer. Kulturstøtte, utdanning, statsfinansierte kanaler og opphavsrett er eksempler på slike mekanismer. Opphavsretten er et midlertidig, statsutstedt monopol på fremføring og distribusjon av åndsverk. Monopolet er begrenset både i tid og omfang, for å ta hensyn til samfunnets øvrige interesser. Opprinnelig var vernetiden 14 år og krevde registrering; Nå er vernetiden livstid pluss 70 år uten at registrering kreves.

Ved å ha en lov som utsteder et livslangt monopol på enhver tekst, sang, programvare, video eller annen form for uttrykk, uten krav om registrering, blir nær sagt all samfunnsdeltagelse (kopiering er grunnfunksjonen til kommunikasjon) et potensielt lovbrudd. De som nyter godt av loven er ikke enkeltpersoner eller artister, men de aktørene med ressurser og vilje til å reise søksmål.

Med fremveksten av digitalisering og Internett har kostnadene for produksjon falt dramatisk, og kostnadene for distribusjon er i effekt null. Paradoksalt nok har vernetiden og omfanget av opphavsretten økt samtidig som utgiftene har falt. I tillegg har desentralisert kommunikasjon, kombinert med et nullmarginalkostsparadigme ført til en radikal endring i hvordan - og av hvem - åndsverk produseres, distribueres og gjenbrukes. Disruptive teknologier utfordrer etablerte aktører og forretningsmodeller - aktører som helst ønsker å forbli i nøyaktig den posisjonen de allerede er. En kombinasjon av at distributørene av åndsverk også eier rettighetene til dem (vertikal integrasjon) og en sterkt konsentrert medieindustri (gjennom oppkjøp, felles interessegrupper og fravær av regulering) har ført til en svært konservativ og teknologifiendtlig bransje. Samtlige nye distribusjonsteknologier har blitt saksøkt for medvirkning til opphavsrettsbrudd: grammofonplaten, kopimaskinen, VHS- og MP3-spillere – og nå Internett som sådan.

Denne konflikten er beskrevet i en rekke bøker, blant annet av advokatene William Patry i boken *Moral Panics and the Copyright Wars* og Lawrence Lessig i boken *Free Culture*.

HØRINGENS UTGANGSPUNKT

Høringsnotatet innleder med å si at at «rettigheter til opphavsrettsbeskyttet innhold krenkes i et stort omfang, og at effektiv håndheving ved nettkrenkninger har vist seg vanskelig». Notatet argumenterer altså på ingen måte *hvorfor* håndhevingen må styrkes, bare at det må gjøres. Det henvises ikke til at samfunnets tilgang til åndsverk har falt under et ønsket nivå, eller at den mest effektive måten å øke den på er ved sterkere håndheving av loven. Høringen anerkjenner heller ingen av de negative effektene av dagens lovgivning.

All fagfelleverdert samfunnsforskning vi har kommet over, har konkludert med at allmennhetens tilgang til åndsverk har økt dramatisk med Internett, uten at produksjonen har falt tilsvarende. Tvert om har produksjonen økt markant, ifølge Harvard-studien [File Sharing and Copyright](#) fra 2009. Denne undersøkelsen konkluderer med at produksjonen av åndsverk har økt siden fremveksten av Internett[1]:

Overall production figures for the creative industries appear to be consistent with this view that file sharing has not discouraged artists and publishers. While album sales have generally fallen since 2000, the number of albums being created has exploded. In 2000, 35,516 albums were released. Seven years later, 79,695 albums (including 25,159 digital albums) were published (Nielsen SoundScan, 2008). Even if file sharing were the reason that sales have fallen, the new technology does not appear to have exacted a toll on the quantity of music produced.

Similar trends can be seen in other creative industries. For example, the worldwide number of feature films produced each year has increased from 3,807 in 2003 to 4,989 in 2007 (Screen Digest, 2004 and 2008). Countries where film piracy is rampant have typically increased production. This is true in South Korea (80 to 124), India (877 to 1164), and China (140 to 402). During this period, U.S. feature film production has increased from 459 feature films in 2003 to 590 in 2007 (MPAA, 2007).

I 2009 fikk Lars Håkonsen og Knut Løyland prisen for beste samfunnsøkonomiske artikkel med artikkelen [Ulovlig fildeling av musikk – hva bør gjøres når ny teknologi truer opphavsretten?](#). Der påminner de politikerne om at «...formålet med politikk er å maksimere borgernes velferd, ikke populære substitutter som eksport eller bransjefortjeneste.»[2]

Vi vil også påpeke at norsk musikkproduksjon har aldri vært større, og at artistene selv har høyere inntekter nå enn før. Ifølge Masterstudiet [The Norwegian Music Industry in the Age of Digitalization](#) av Richard Bjerkøe og Anders Sørbo[3] har inntektene til norske artister økt fra 255 millioner kroner i 1999 til 545 millioner kroner i 2009. Tallene synliggjør også at artistens inntekter fra platesalg har holdt seg stabilt lave, mens inntekter fra konserter har økt. Selv om plateselskapene opplever redusert omsetning (og er den største pådriveren for styrking av håndheving av opphavsretten), tyder bevisene på at inntektene til artistene øker gjennom eksempelvis konserter. Det er grunn til å tro at nettverkseffekter gjør at artistene blir mer kjent, og selv om forbrukeren bruker mindre penger på CD-plater bruker han tilsvarende mer på tilknyttede varer og tjenester.

Da EFN og FriBit holdt innlegg for Kulturdepartementets referansegruppe, var svaret på hvordan hindre opphavsrettsbrudd enkelt: Gi folk det de vil ha. Lytt til markedet og vær den beste leverandør av eget innhold. Enkelte selskaper har lyktes, andre har det ikke. Det er ethvert selskaps rett å kjøre seg selv konkurs. Spillbransjen har stort sett sluttet å klage over kopiering og fokusert på distribusjon, pris og verdiøkning. Spillene er mer tilgjengelig gjennom tjenester som Steam og Origin enn de er på nedlastningstjenester, og brukerne får en økt opplevelse gjennom sosiale funksjoner, oppdateringer og ekstramateriale. Bransjen har også eksperimentert med nye forretningsmodeller, eksempelvis har Blizzard idag 10 millioner brukere som betaler ca. 100 kroner hver måned for å spille World of Warcraft. Det norske selskapet FunCom opplevde at da de endret betalingsmodellen til Age of Conan til «free to play», ble [omsetningen doblet over natten](#)[4]. Spillbransjen [overgikk omsetningen til filmbransjen](#) alt i 2004[5], og det er liten grunn til å tro at inntektene har avtatt.

Innen musikk og film er tilbudet for digital distribusjon heller magert. Spotify og Wimp er de eneste tjenestene tilgjengelig i Norge som har et relativt bredt utvalg av musikalsk innhold, og innen film og tv-serier er tilbudet begrenset til det [nylig lanserte iTunes](#)[6]. Det nytter ikke å klage over at brukerne henter innholdet utenom dine kanaler, når du ikke har et tilbud selv. Folk flest ønsker å belønne opphavsmannen, og dersom de autoriserte tjenestene er konkurransedyktige vil folk flest velge å bruke dem. FriBit og EFN har jobbet med å tilrettelegge for nye distribusjons- og forretningsmodeller, deriblant [Genero prosjektet](#)[7].

Etter vår mening er det ikke grunnlag for en strengere lovgivning og håndheving. Det betyr ikke at vi ønsker å fjerne kommersielle instrumenter og grunnlag for kommersiell utnyttelse av åndsverk på noe vis, men vi mener at endringene i teknologi og samfunn såpass markante at det er grunnlag for en reform av lovverket.

FORSLAG OM UMLEVERING AV ABONNEMENTSOPPLYSNINGER

Høringen åpner for å utlevere abonnementsopplysninger til private aktører ved anklage om opphavsrettsbrudd. Vi mener det er uhørt å gi private selskaper anledning til å drive selvstendig overvåkning og straffeforfølgelse av privatpersoner.

Etter Max Manus-saken lanserte FriBit og EFN kampanjen [Krev Svar](#)[8], hvor vi blant annet stilte samtlige partier spørsmålet *Er deres parti for at opplysninger som kan knytte en person til en IP-adresse skal utleveres til andre enn politiet?*. Partiene svarte som følger:

- **Fremskrittspartiet:** *Nei.*
- **Sosialistisk Venstreparti:** *Nei.*
- **Senterpartiet:** *Nei.* Vi mener at piratkopiering er politiets bord, og går derfor mot privat overvåkning.
- **Kristelig Folkeparti:** *Nei.*
- **Venstre:** *Nei,* prinsipielt mener vi at kun politiet skal kunne kreve å få dette utlevert, og det bare etter en rettslig kjennelse.
- **Høyre:** [*Nei*] Høyre mener at tilgang på lagret informasjon på nettet kun skal skje ved en rettslig kjennelse, det vil si at politimyndighet kun kan kreve utlevert informasjon etter at denne kjennelsen foreligger.

- **Rødt:** *Nei.* Kun politiet skal ha rett og mulighet til å overvåke innbyggere, og kun etter rettskjennelse.
- **Miljøpartiet De Grønne:** *Nei.* Det er politiet som skal drive med etterforskning, ikke advokater som arbeider på vegne av private aktører. Det er vår oppfatning at Datatilsynet – som vanligvis gjør en fantastisk jobb – gjorde en grov feilvurdering da de ga dispensasjon til Simonsen Advokatfirma DA for å drive med overvåkning av norske borgere på vegne av IFPI. Datatilsynet har nå heldigvis trukket dispensasjonen tilbake, men dette må aldri få gjenta seg. Datatilsynet må instrueres til ikke å gi ut lignende dispensasjoner i fremtiden.
- **Norsk Kommunistparti:** *Nei.*

Her var Arbeiderpartiet de eneste som ikke svarte negativt på spørsmålet, men kom en generell - og etter konteksten irrelevant - uttalelse om artisters inntjening og opphavsrettsbrudd.

Med en slik sjelden politisk enighet bør svaret være gitt. Vi gir uansett våre innvendinger mot en slik praksis:

- *Det er uforholdsmessig.* Om man åpner for erstatningssøksmål eller frakobling fra Internett står hverken etterforskningsmetodene eller straffen i forhold til skaden.
- *En IP-adresse er ikke en person.* Dette burde være åpenbart. Det er mange tilfeller i land som har innført tilsvarende ordninger hvor uskyldige blir rammet av søksmål, og må bevise sin uskyld.
- *Personvernet blir skadelidende.* Folkeaksjonen mot Datalagringsdirektivet hadde over 25.000 medlemmer som protesterte mot blanko-overvåkning i politiet for kriminalitetsbekjempelse, det er enda verre med private selskaper som overvåker for å øke sin fortjeneste. Det åpner også for misbruk hvor aktører kan bruke anklager om opphavsrettsbrudd for å få tilgang til personopplysninger.
- *Rettsvernet blir skadelidende.* I land hvor dette er innført har skruppelløse selskaper drevet ren utpressing ved å utsende titusenvise søksmål av gangen, alle med et forlik vedlagt. Dette underminerer tilliten til rettssystemet.[\[9\]](#)[\[9\]](#)[\[9\]](#)

Iht. Max Manus-saken er gjeldende rett nå at rettighetshavere kan kreve å få abonnementsopplysninger utlevert som bevissikring i forbindelse med en mulig sivilsak (2.3.3.1). Så lenge uautorisert kopiering er et strafferettslig brudd anser vi det som svært uheldig at private aktører kan drive etterforskning av et straffbart forhold uten engang å politianmelde forholdet. Dersom man aksepterer en utvikling hvor uautorisert kopiering anses som et sivilrettslig forhold må slik adferd avkriminaliseres. Slik det er nå har rettighetshaverne en "både pose og sekk"-situasjon, ved at de kan lene seg på både sivilrettslige og strafferettslige tiltak om hverandre, ettersom de synes passer. Høringen må avklare om ulovlig kopiering skal høre inn under strafferetten eller sivilretten. Eller, når det gjelder privatpersoners ikke-kommersielle deling, ingen av delene, ved å vurdere legalisering istedet.

FORSLAG OM SENSURERING AV NETTSTEDER

Høringen snakker om internettleverandørens ansvar gjennom «midlertidig eksemplarframstilling» som en funksjon av kommunikasjonstjenesten. Hvis caching og copy/forward skal reguleres av opphavsretten vil det i praksis ulovliggjøre hele Internett, ettersom det er dette som er selve grunnfunksjonen til Internett.

Det nevnes også teknikker for å blokkere innhold via Deep Packet Inspection (DPI), nettadresser og IP-adresser. Omtalen er ganske skremmende. DPI er det mest inngripende kontrolltiltaket en stat kan gjøre idag, og eliminerer på langt nær konseptet privat kommunikasjon. Det dreier seg om å inspisere hver enkelt datapakke for å se på innholdet, og typisk lage regler for hva som utgjør ønsket eller uønsket innhold, og så slette pakken eller rapportere sender/mottaker. At Kulturdepartementets innvendinger mot DPI kun går ut på at det er upraktisk vitner om en sjelden forakt for privatlivets fred og grunnleggende borgerrettigheter. Høringen snakker også om IP-blokkering ganske lemfeldig. Potensialet for kontroll og sensur blir ikke nevnt, det snakkes igjen bare om at det er upraktisk.

Den teknikken som får varmest omtale er DNS-blokkering. Ved å manipulere DNS-registrene vil forespørsler om bestemte nettsider bli omrutet. Dette er samme teknikken som brukes i barnepornofiltret idag. Teknikken er ikke bare ineffektiv, i og med at de «store fiskene» som lovendringen retter seg mot enkelt vil omgå dette, men de eneste som vil rammes av en slik blokkering er vanlige borgere.

Det største argumentet mot DNS-blokkering er dog ikke praktisk, det er prinsipielt. Dette er forhåndssensur. Høringen prøver å omgå denne ubehageligheten ved å definere hva som utgjør sensur. På side 56 kan vi lese følgende:

I Grunnloven § 100 fjerde ledd fastsettes et forbud mot forhåndssensur. Forhåndssensur i denne forstand betyr at ytringene må godkjennes før de gjøres offentlig tilgjengelige. Blokkering av innhold som er i strid med opphavsretten vil imidlertid være et tiltak mot ytringer som allerede er offentliggjorte. Det er dermed klart at forslaget ikke rammes av forbudet mot forhåndssensur i Grunnloven § 100 fjerde ledd. Videre vil tiltaket ikke rette seg mot selve ytringen, men mot formidlingssted. Dette gjelder selv om også etterfølgende ytringer vil bli rammet.

Med andre ord: Vi hindrer ikke VG i å skrive, vi bare hindrer folk fra å lese. Vi har problemer med å se hva som vil utgjøre forhåndssensur hvis denne definisjonen bærer frem.

Videre står det i høringen:

Departementet foreslår i dette høringsnotatet at det bare vil være adgang til å blokkere nettsted der det ”i stort omfang gjøres tilgjengelig materiale som åpenbart krenker opphavsrett eller andre rettigheter etter denne lov”, jf. nedenfor i pkt. 3.2.5.

Dette er en svært vag definisjon på hvilke nettsider som skal blokkeres, og kan potensielt ramme svært bredt.

Det vil dermed ikke kunne pålegges blokkering i tilfeller hvor dette vil ramme lovlig innhold på en måte som kan komme i konflikt med Grunnloven § 100.

The Pirate Bay, hvilket synes å være hovedeksemplet på en «åpenbart krenkende nettside», vil etter denne paragrafen ikke kunne blokkeres. Et godt eksempel er dokumentaren «Yes Men: Fix The World». Dokumentaren er laget av kjente globaliserings-aktivister, og et søksmål (ikke en dom, bare søksmålet – og de forsvares) fra en lobby-organisasjon de hengte ut førte til at [all distribusjon ble forbudt](#) og alle kopier måtte destrueres. Det ble så laget en egen peer-to-peer-versjon som ble distribuert gjennom The Pirate Bay. Denne samfunnskritiske filmen ville ikke ha vært synlig ellers, og er bare ett eksempel hvor The Pirate Bay har tjent en viktig rolle i å fremme ytringsfriheten[10].

Vi leser videre, at

Grunnloven § 100 andre og tredje ledd regulerer adgangen til inngrep i ytringsfriheten. Det avgjørende for om inngrep kan gjøres i ytringsfriheten, er at inngrepet må være klart definert og forankret i særlig tungtveiende hensyn som kan forsvares opp mot ytringsfrihetens begrunnelser i sannhetssøking, demokratiet og individets frie meningsdannelse.

Det andre ledd henviser til *statskritikk*, hvor inngrep mot statskritiske ytringer må være klart definerte og særlig tungtveiende. Selv om andre ledd hadde hadde gjeldt ytringer generelt, kan formuleringen «*nettsider som i stort omfang tilgjengeliggjør materiale som åpenbart krenker opphavsrett eller andre rettigheter*» umulig være «klart definert». Heller ikke håndheving av økonomiske monopoler kan være «særlig tungtveiende». Igjen, en slik definisjon vil åpne for sensur av nesten hva det måtte være, og ha store potensielle skadevirkninger. Husk at Google og The Pirate Bay begge er søkemotorer, hvor hovedforskjellen er logo og filtypene de indekserer.

Advokat Jon-Wessel Aas har diskutert [denne typen sensur-argumentasjon](#) på sin blogg[11].

FORSLAG OM VARSELSBREV

Høringen trekker frem forslag om at internettilbydere blir pålagt å videresende «informasjonsbrev» eller «varselsbrev».

Hvis formålet er å opplyse folk om hva som er lov og rett, hvorfor ikke rett og slett sende ut et brev til alle norske borgere med en internett-forbindelse? Slik slipper man et personvernfiendtlig og kostbart system for overvåkning og utsending. Et slikt brev kan ikke inneholde bare hva som ikke er lov, det må inneholde den fulle loven, tolkninger og hvilken rettspraksis som gjelder for området. Det kan heller ikke formuleres slik at folk oppfatter at de har mindre rettigheter enn hva de tross alt har, og på den måten skremmer dem fra aktiv deltagelse på Internett.

Høringsnotatet trekker frem fordelene at dette er en mindre kostbar praksis for rettighetshaverne enn en rettsprosess. Siden en ordentlig rettssak ville blitt for dyr, ønsker man altså en kvasiprosess hvor anklage på langt nær er nok. Systemet vil legge opp til massesøksmål og forlik vedlagt søksmål/varselsbrev. I USA alene er [200.000 innbyggere saksøkt](#) siden ifjor[12], men selv det blekner i sammenligning med Tyskland hvor internettleverandører utleverer opplysninger om utrolige [300.000 abonnenter – i måneden](#)[13]! Vi kan ikke akseptere trusselen om slike tilstander i Norge, og må bekjempe alt internasjonalt press som forsøker å presse et slikt system hit.

KONKLUSJON

Høringen ønsker en sterkere håndheving av opphavsrettskrenkelser. Den argumenterer ikke hvorfor, fra et samfunnsøkonomisk perspektiv, og den tar lite hensyn til grunnleggende borgerrettigheter. Det er ingen prinsipielle grenser i høringen som setter grenser for hvilke virkemidler eller kostnader – direkte og indirekte – som aksepteres i kampen mot opphavsrettsbrudd.

Det er ikke tatt noen hensyn til de skadevirkningene håndhevelsen av opphavsretten har medført, og heller ingen hensyn til de gevinstene Internett og en friere distribusjon har gitt. Høringen oppfattes som forutinntatt, og virker ikke til å være et dokument med bakgrunn i et folkekrav.

Piratkopiering er rett og slett etterspørsel uten et tilbud. Denne høringen foreslår ikke å gjøre noe med tilbudet, den ønsker kun å tvinge etterspørselen over til hva mediebransjen tilbyr. Dette har ikke fungert før, og det vil heller ikke fungere i fremtiden. Det er langt mer effektivt å slutte å beskytte bransjen mot endring, og heller be dem stå på egne ben og levere tjenester som markedet etterspør.

Vi tar avstand fra både premisset til høringen og forslagene i den, og vil delta i prosessen i et forsøk på å få borgernes interesser hensynstatt.

Vi ønsker velkommen en åpen prosess hvor målet er å finne ut hvordan tilrettelegge for at kunnskap og kultur i størst mulig grad skapes og tilgjengeliggjøres for samfunnet.

Med hilsen

Øystein Jakobsen

Thomas Gramstad

Daglig leder, FriBit

Daglig leder, EFN

REFERANSER

- [1] <http://www.hbs.edu/research/pdf/09-132.pdf>
- [2] <http://www.slideshare.net/FriBit/ulovlig-fildeling-av-musikk-hva-br-gjres-nr-ny-teknologi-truer-opphavsretten>
- [3] <http://www.masterbloggen.no/blog/2010/10/04/tall-knuser-myter-om-musikkbransjen/> og <http://www.dagsavisen.no/kultur/musikk/article507978.ece>
- [4] <http://www.spill.no/default.aspx?section=artikkel&id=1775>
- [5] <http://www.sfgate.com/cgi-bin/article.cgi?f=/chronicle/archive/2004/12/18/MNGUOAE3611.DTL>
- [6] <http://www.itavisen.no/879338/en-litt-uggen-opplevelse>
- [7] <http://fribit.no/prosjekter/genero/>
- [8] <http://krevsvar.no/svar/>
- [9] http://en.wikipedia.org/wiki/Copyright_troll, <http://www.eff.org/issues/copyright-trolls> og <http://recordingindustryvspeople.blogspot.com/>
- [10] <http://boingboing.net/2010/07/24/yes-men-documentary.html>
- [11] <http://www.uhuru.biz/?p=439>
- [12] <http://torrentfreak.com/200000-bittorrent-users-sued-in-the-united-states-110808/>
- [13] <http://torrentfreak.com/anti-piracy-groups-send-3-6-million-files-sharing-cash-demands-110601/>